

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นกระบวนการเพื่อพัฒนาอนามัยส่วนบุคคลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านกงพาน จังหวัดอุดรธานี จำนวน 95 คน ดังมีรายละเอียดผลการศึกษาดังนี้

ส่วนที่ 1 กระบวนการพัฒนาอนามัยส่วนบุคคลของนักเรียนชั้นประถมศึกษา

ส่วนที่ 2 ผลการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอนามัยส่วนบุคคลของนักเรียนชั้นประถมศึกษา

ส่วนที่ 1 กระบวนการพัฒนาอนามัยส่วนบุคคลของนักเรียนชั้นประถมศึกษา

เนื่องจากการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนของโรงเรียนบ้านกงพาน อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี มีกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพนักเรียนที่ทางโรงเรียนเป็นผู้กำหนด ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมวางแผนกิจกรรมในโครงการที่โรงเรียนจัดขึ้นยังอยู่ในระดับน้อย ทำให้การดำเนินงานด้านส่งเสริมสุขภาพนักเรียนยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เพราะขาดการทำความเข้าใจร่วมกันในการให้ความสำคัญเกี่ยวกับสุขภาพของนักเรียนโดยเฉพาะด้านอนามัยส่วนบุคคล เพื่อเป็นการพัฒนาอนามัยส่วนบุคคลของนักเรียนชั้นประถมศึกษา โดยระดมการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น พ่อแม่ผู้ปกครอง ผู้บริหารโรงเรียน คณะครู ผู้นำชุมชน และนักเรียนฝ่ายส่งเสริมอนามัย มีการวางแผนร่วมกันอย่างมีระบบและต่อเนื่อง ซึ่งนำกระบวนการมีส่วนร่วมโดยใช้หลักของอริยสัจ 4 ในการดำเนินกิจกรรม ดังนี้

1. ขั้นศึกษาวิเคราะห์พิจารณาปัญหา (ทุกข์)
2. ขั้นหาสาเหตุของปัญหา (สมุทัย)
3. ขั้นกำหนดแนวทางปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหา (นิโรธ)
4. ขั้นปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนด (มรรค)

โดยก่อนเข้าร่วมกระบวนการวิจัย ผู้วิจัยได้ใช้แบบทดสอบวัดนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 เกี่ยวกับความรู้ เจตคติและการปฏิบัติตนด้านอนามัยส่วนบุคคล เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2548 เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้น จากนั้นจึงดำเนินกระบวนการวิจัย ซึ่งการดำเนินการครั้งนี้ได้ขอความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุม มีสมาชิกดังนี้

1. ฝ่ายนักวิจัย

นางสาวศิริพร โกลาพานิช

2. ฝ่ายนักพัฒนา ประกอบด้วยคณะครู และแกนนำนักเรียนฝ่ายส่งเสริมอนามัย คณะครู

โรงเรียนบ้านกงพานจำนวน 10 คน ได้แก่

1) นายกฤษฎา	เชาวนิตย์	ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนบ้านกงพาน
2) นายวัชร	เรืองเสริมฐี	ครู
3) นายยุทธนา	หล้าสา	ครู
4) นายกาญจน์	บุญคำภา	ครู
5) นางฉันทรา	แย้มกลิ่น	ครู
6) นางจรีพร	หัตถปะนิตย์	ครู
7) นางปัทมมา	โกลาพานิชย์	ครู
8) นางทัศนีย์	โพธิชัยยา	ครู
9) นางอุบล	โกลาพานิช	ครู
10) นางลำดวล	ทองเพื่อง	ครู

แกนนำนักเรียนฝ่ายส่งเสริมอนามัยจำนวน 20 คน ได้แก่

1) เด็กหญิงทิภาพร	หล้าสา
2) เด็กหญิงมะลิวัลย์	บุญคง
3) เด็กหญิงสายฝน	เสระพล
4) เด็กหญิงอนุตา	ศรีกงพาน
5) เด็กหญิงเวียงคำ	นามแสง
6) เด็กหญิงวาสนา	อินทร์เลี้ยง
7) เด็กหญิงรัชฎา	พิมพ์คำ
8) เด็กหญิงศิริวรรณ	แก้วพับพา
9) เด็กหญิงสุภาวดี	เสนารักษ์
10) เด็กหญิงนิรชร	อู่ปะโค
11) เด็กชายอันชนะ	แก้วเกิดมี
12) เด็กชายรัชชัย	พิมพ์มหา
13) เด็กชายวิชัย	รัตน
14) เด็กชายรัฐชาย	บุตรไชย

- 15) เด็กชายพงษ์พัฒน์ ชุนพิบูลย์
- 16) เด็กชายศราวุธ โกคาพาณิชย์
- 17) เด็กชายชนินทร์ กัณหา
- 18) เด็กชายพลวัฒน์ สำราญ
- 19) เด็กชายปิยราช การมาตย์
- 20) เด็กชายอรรถพงษ์ แก้วโพนขอ

3. ฝ่ายชุมชน ประกอบด้วยผู้นำชุมชน ตัวแทนผู้ปกครอง

ผู้นำชุมชนจำนวน 1 คน ได้แก่
นายหัด ศรีกงพาน ผู้ใหญ่บ้าน
ตัวแทนผู้ปกครองจำนวน 10 คน ได้แก่

- 1) นางบุญรอง หล้าสา
- 2) นางบุตรชาติ แก้วเกิดมี
- 3) นางสมร รัตน
- 4) นางทองใบ กัณหา
- 5) นางเกา อินทร์เลี้ยง
- 6) นางโสภา บุคดี
- 7) นายบุญแวง ศรีพันดอน
- 8) นายประเสริฐ ศรีกงพาน
- 9) นายบรรจง แก้วเกิดมี
- 10) นายสวาท อินทร์เลี้ยง

ผลการดำเนินการทั้ง 4 ขั้นตอนตามวิธีคิดแบบอริยสัจ 4 ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นศึกษาวิเคราะห์พิจารณาปัญหา (ทุกข์)

ได้ดำเนินการจัดสนทนากลุ่มกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายนักพัฒนา ประกอบด้วย กลุ่มครู และกลุ่มแกนนำนักเรียน ฝ่ายชุมชน ประกอบด้วยกลุ่มผู้นำชุมชน ตัวแทนผู้ปกครอง เมื่อวันที่ 22 มกราคม 2548 เวลา 09.00 น. ที่โรงเรียนบ้านกงพาน เพื่ออภิปรายถึงประเด็นปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพนักเรียนด้านอนามัยส่วนบุคคลที่ผ่านมา และปัญหาสุขภาพอนามัยนักเรียนด้านอนามัยส่วนบุคคล โดยให้แต่ละกลุ่มอภิปรายภายในกลุ่ม จากนั้นตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอต่อที่ประชุมใหญ่ ซึ่งสรุปผลการสนทนากลุ่มดังนี้

ฝ่ายนักพัฒนา

กลุ่มนักเรียน

นักเรียนได้รับความรู้จากครูผู้สอนในชั้นเรียนว่าการดูแลสุขภาพอนามัยส่วนบุคคลที่ดีต้องปฏิบัติอย่างไรบ้าง แต่ขาดการเอาใจใส่ที่จะปฏิบัติให้ถูกต้องและต่อเนื่องเป็นประจำ เพราะไม่มีความตระหนักถึงผลเสียและอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของตนเอง เช่น แปรงฟันเพียง 1 ครั้ง/วัน คือ เฉพาะตอนเช้าหรือเฉพาะตอนก่อนนอนเท่านั้น ชอบอมลูกกวาดเป็นประจำและไม่ชอบแปรงฟันหรือบ้วนปากหลังรับประทานอาหาร ซึ่งเป็นสาเหตุให้มึนนักเรียนเป็นโรคฟันผุจำนวนมาก การไม่รักษาความสะอาดของมือและเล็บ มักจะลืมนำมือก่อนรับประทานอาหาร เป็นต้น

กลุ่มครู

โรงเรียนมีนโยบายให้ครู ผู้ปกครองนักเรียน และชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารงาน สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน แต่ในทางปฏิบัติยังมีบุคลากรบางส่วนขาดการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานลดลง ด้านการเรียนการสอนจัดโดยครูประจำชั้น และไม่มีครูที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีด้านสุขศึกษา มีการผลัดเปลี่ยนครูรับผิดชอบโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพทุก 3 ปีการศึกษา ทำให้การดำเนินงานด้านสุขภาพอนามัยนักเรียน บางโครงการหรือบางกิจกรรมเป็นไปอย่างไม่ต่อเนื่อง ส่งผลให้ไม่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานเท่าที่ควร การจัดกิจกรรมเสริมทักษะด้านสุขภาพจึงมีน้อยตามไปด้วย เช่น กิจกรรมที่เคยดำเนินการแต่ปัจจุบันนี้ไม่มีแล้ว ได้แก่ กิจกรรมแปรงฟันหลังอาหารกลางวัน กิจกรรมเดินแอโรบิก กิจกรรมอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพ เป็นต้น และเนื่องจากทางโรงเรียนไม่มีนักการภารโรงปฏิบัติหน้าที่ ครูจึงรับผิดชอบหน้าที่ทั้งการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและหน้าที่อื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย รวมทั้งในส่วนของการการโรงด้วย ส่วนเจ้าหน้าที่สาธารณสุขจากโรงพยาบาลกุมภวาปีมาตรวจสุขภาพปากและฟันของนักเรียนพร้อมทั้งอุดฟันและให้คำแนะนำเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพปากและฟัน ปีละ 1 ครั้ง คือ ในภาคเรียนที่ 1 ปัญหาสุขภาพนักเรียนที่พบมากที่สุด คือ นักเรียนเป็นโรคฟันผุจำนวนมาก และในภาคเรียนที่ 2 เจ้าหน้าที่จากสถานอนามัยพื้นคอนเข้ามาตรวจสุขภาพทั่วไปของนักเรียนที่โรงเรียนปีละ 1 ครั้ง

ฝ่ายชุมชน

กลุ่มผู้นำชุมชน ตัวแทนผู้ปกครอง

พบว่า ส่วนใหญ่ผู้ที่ดูแลนักเรียน คือ ญาติและผู้สูงอายุที่มีการศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษา ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีรายได้น้อย โดยอาศัยรายได้จากพ่อแม่ของนักเรียน ที่ไปทำงานต่างจังหวัดซึ่งส่วนใหญ่จะกลับมาเยี่ยมบ้านเฉพาะเทศกาลหรือมีงานสำคัญเท่านั้น ด้วยเหตุนี้เองทำให้การดูแลบุตรหลานในด้านความเป็นอยู่ เช่น การอาบน้ำ การแปรงฟัน การสระผม การดูแลความสะอาดเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย เล็บมือ เล็บเท้า ฯลฯ ไม่ได้รับการแนะนำดูแลเอาใจใส่อย่างถูกต้องและจริงจัง ปล่อยให้เป็นหน้าที่ของเด็กที่จะต้องช่วยเหลือดูแลตัวเอง เมื่ออยู่ที่บ้าน มีเพียงการพาบุตรหลานไปรับการรักษาพยาบาลเมื่อเจ็บป่วยที่สถานอนามัยใกล้บ้าน หรือที่โรงพยาบาล

ขั้นที่ 2 ขั้นหาสาเหตุของปัญหา (สมุทัย)

ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มทำให้ทราบปัญหาและปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยส่วนบุคคลของนักเรียน ดังนั้นผู้วิจัยจึงจัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิดเห็น โดยมีการดำเนินกิจกรรมดังต่อไปนี้ คือ แจกกระดาษเปล่าให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้ง 3 กลุ่ม คือ กลุ่มนักเรียน กลุ่มครู กลุ่มชุมชนซึ่งประกอบด้วย ผู้นำชุมชน และตัวแทนผู้ปกครอง แล้วให้แต่ละกลุ่มเขียนเสนอในประเด็นสาเหตุที่ทำให้นักเรียนมีปัญหาด้านสุขภาพอนามัยส่วนบุคคลมากกลุ่มละ 3-4 ข้อ จากนั้นนำมารวบรวมคัดเลือกประเด็นสาเหตุที่เหมือนกันไว้ด้วยกัน และที่แตกต่างกันแยกออกไว้ต่างหาก แล้วระดมความคิดเห็นและหาข้อสรุปถึงสาเหตุของปัญหาได้ดังนี้

1. นักเรียนขาดความตระหนักถึงความสำคัญของการดูแลสุขภาพอนามัยส่วนบุคคล
2. การจัดกิจกรรมเสริมเพื่อฝึกทักษะด้านการดูแลสุขภาพนักเรียนมีน้อย
3. การจัดบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อสุขอนามัยส่วนบุคคลยังจัดได้ไม่ดีเท่าที่ควร

ขั้นที่ 3 ขั้นกำหนดแนวทางปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหา (นิโรธ)

หลังจากทุกคนร่วมกันหาสาเหตุของปัญหาได้แล้วก็ร่วมกันกำหนดแนวทางเพื่อแก้ปัญหา ในขั้นตอนนี้มีการดำเนินกิจกรรมดังนี้ คือ เริ่มจากการที่ผู้วิจัยได้ทำการแจกกระดาษเปล่าให้กับทางกลุ่ม แล้วให้ทางกลุ่มระดมความคิดเพื่อสร้างภาพฝันที่ต้องการให้เกิดขึ้นในประเด็นนักเรียนที่มีสุขภาพอนามัยส่วนบุคคลที่ดีมีลักษณะอย่างไร เขียนลงในกระดาษแล้วนำเสนอในที่ประชุมใหญ่ทราบ ซึ่งสรุปเป็นภาพต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ และมีความตระหนักถึงความสำคัญของสุขภาพอนามัยส่วนบุคคลของตนเอง
2. นักเรียนสามารถดูแลและปฏิบัติตนด้านอนามัยส่วนบุคคลได้ดีและถูกต้องอย่างต่อเนื่องเป็นประจำ
3. นักเรียนมีร่างกายที่สะอาดสุขภาพดีและไม่เป็นโรคฟันผุ
4. นักเรียนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดูแลสุขภาพของตนเอง และสามารถเผยแพร่ความรู้สู่ชุมชนได้
5. นักเรียนรู้จักรักษาความสะอาด

เมื่อได้ภาพฝันร่วมกันถึงลักษณะของนักเรียนที่มีสุขภาพอนามัยส่วนบุคคลที่ดีแล้ว ก็จัดสมาชิกกลั่นกันจากนั้นแบ่งกลุ่มออกเป็น 3 กลุ่ม เพื่อพิจารณากำหนดและวางแผนกิจกรรมมากลุ่มละ 1 กิจกรรม ภายใต้ประเด็นการดำเนินกิจกรรมพัฒนาอนามัยส่วนบุคคลของนักเรียนที่ทุกคนอยากให้มี โดยกำหนดให้กิจกรรมนั้นต้องเป็นกิจกรรมที่สามารถดำเนินงานได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยกำหนดให้นำเอาสาเหตุของปัญหาที่ได้ในขั้นที่ 2 มาประกอบการพิจารณากำหนดแนวทางปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหา ให้ทุกกลุ่มอภิปรายร่วมกันภายในกลุ่มเพื่อกำหนดกิจกรรม จากนั้นให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอกิจกรรมที่ทางกลุ่มของตนมีมติเห็นชอบ ดังนี้

1. เผยแพร่ความรู้เรื่องร่างกายสะอาดปลอดภัยจากเชื้อโรค
2. เด็กยุคใหม่ใส่ใจสุขภาพปากและฟัน
3. จัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อสุขอนามัย

กลุ่มที่ 1 นำเสนอกิจกรรมเผยแพร่ความรู้เรื่องร่างกายสะอาดปลอดภัยจากเชื้อโรค ทางกลุ่มให้เหตุผลว่าต้องการให้มีกิจกรรมเสริมทักษะในเรื่องสุขอนามัยส่วนบุคคลที่เกิดจากการเรียนรู้นอกห้องเรียนโดยนักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมให้มากที่สุด จากการแสดงความคิดเห็นของเด็กหญิงทิภาพร หล้าสา สมาชิกแกนนำนักเรียนฝ่ายส่งเสริมอนามัย กล่าวด้วยอาการตื่นเต้นว่า “อยากให้มีการนำความรู้และข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพอนามัยของตนเองที่นอกเหนือจากในหนังสือเรียนมาเผยแพร่ให้เพื่อน ๆ และน้อง ๆ ได้รับทราบข้อมูล และสามารถนำไปปฏิบัติให้ถูกต้องในชีวิตประจำวันของตนเองได้ด้วย”

กลุ่มที่ 2 นำเสนอกิจกรรมเด็กยุคใหม่ใส่ใจสุขภาพปากและฟัน ทางกลุ่มให้เหตุผลว่าเนื่องจากปัจจุบันมีนักเรียนเป็นโรคฟันผุนานจำนวนมาก เพื่อเป็นการป้องกันในเบื้องต้นและลดปัญหาจำนวนนักเรียนที่จะเป็นโรคฟันผุ จึงต้องการให้มีกิจกรรมที่ส่งเสริมนักเรียนรู้จักดูแลรักษาสุขภาพปากและฟันของตนเอง พร้อมทั้งได้ฝึกปฏิบัติการแปรงฟันที่ถูกต้องวิธีสามารถนำไปปฏิบัติในชีวิต

ประจำวันได้อย่างถูกต้อง จากการแสดงความคิดเห็นของ เด็กหญิงวาสนา อินทร์เลี้ยง สมาชิกแกนนำนักเรียนฝ่ายส่งเสริมอนามัย กล่าวด้วยสีหน้าที่ยิ้มแย้มว่า “อยากให้คุณครูจัดกิจกรรมแปรงฟันหลังรับประทานอาหารกลางวันเหมือนเมื่อก่อนที่เคยปฏิบัติ เพราะช่วยให้นักเรียนรู้จักดูแลสุขภาพปากและฟัน และไม่เป็นโรคฟันผุ” อาจารย์ฉันทรา เข้มกลิ่น กล่าวเสริมด้วยท่าทีที่เป็นกันเองว่า “กิจกรรมแปรงฟันหลังรับประทานอาหารกลางวันนั้นเคยจัดมานานแล้วโดยให้ครูผู้รับผิดชอบงานอนามัยโรงเรียนเป็นผู้ดูแลเข้มงวดให้นักเรียนปฏิบัติ ปัจจุบันเพิ่งเปลี่ยนครูผู้รับผิดชอบงานอนามัยโรงเรียน ซึ่งครูผู้รับผิดชอบคนใหม่ก็ดำเนินงานต่อแต่จำนวนนักเรียนที่มาปฏิบัติลดลง พร้อมทั้งระยะหลังนี้ครูมีหน้าที่ด้านอื่น ๆ ที่ต้องรับผิดชอบเพิ่มขึ้นจึงไม่ได้เข้มงวดให้นักเรียนปฏิบัติ เนื่องจากไม่ได้ดูแลอย่างทั่วถึงทำให้นักเรียนไม่เอาใจใส่ที่จะปฏิบัติตามกิจกรรมนี้ จึงเป็นอันต้องพักไว้ก่อน ทางกลุ่มจึงมีความคิดเห็นว่าอยากจะนำกิจกรรมนี้มาดำเนินการอีกครั้งอย่างจริงจัง พร้อมกับกิจกรรมอื่น ๆ ที่ช่วยส่งเสริมสุขอนามัยส่วนบุคคลให้แก่นักเรียนเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตัวนักเรียนเอง”

กลุ่มที่ 3 นำเสนอกิจกรรมจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อสุขอนามัย ทางกลุ่มให้เหตุผลว่า การที่จะเสริมสร้างหรือพัฒนาอนามัยส่วนบุคคลให้แก่เรียนนั้น การจัดสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการดำเนินงานก็เป็นสิ่งสำคัญเพื่อสร้างบรรยากาศให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติ พร้อมทั้งเป็นการส่งเสริมให้ผู้ที่อยู่ในบริเวณโรงเรียนมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีด้วย จากการแสดงความคิดเห็นของ นายนายบรรจง แก้วเกิดมี ซึ่งเป็นตัวแทนผู้ปกครองนักเรียนกล่าวอย่างเป็นกันเองว่า “ถ้าเราช่วยกันจัดสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ในโรงเรียนให้สะอาด เป็นระเบียบก็จะช่วยให้ผู้พบเห็นรู้สึกประทับใจ” นอกจากนี้ นายหัด ศรีกงพาน ผู้ใหญ่บ้าน กล่าวเสริมด้วยน้ำเสียงหนักแน่นและท่าทางจริงจังว่า “เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่พวกเราร่วมกันวางแผนนั้นได้ผล ควรจะมีสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมและไปในทิศทางเดียวกัน เช่น ที่สำหรับให้นักเรียนแปรงฟัน จัดเตรียมสบู่ไว้ล้างมือ การดูแลรักษาความสะอาดห้องน้ำหรือห้องส้วมและโรงอาหาร โดยให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางในการปฏิบัติในส่วนที่สามารถทำได้ เพราะนอกจากจะช่วยให้ นักเรียนรู้จักดูแลสุขภาพอนามัยส่วนบุคคลของตัวเองแล้วยังเป็นการฝึกให้นักเรียนเป็นผู้ที่รักความสะอาดด้วย” จากนั้นให้ทางกลุ่มเขียนรายละเอียดของการวางแผน มีการกำหนดรายละเอียดดังนี้

- ชื่อกิจกรรม
- วัตถุประสงค์ของกิจกรรม
- รายละเอียดกิจกรรม
- สถานที่ดำเนินงาน
- อุปกรณ์ในการดำเนินกิจกรรม
- ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรม
- งบประมาณในการดำเนินงาน
- การประเมินผล
- ผู้รับผิดชอบ

เมื่อแต่ละกลุ่มร่วมกันวางแผนดำเนินงานแล้วก็นำเสนอต่อที่ประชุมใหญ่ โดยสรุปแผนการดำเนินงานดังต่อไปนี้ (ดูตาราง 1)

ตาราง 1 แผนการดำเนินงานการพัฒนาอนามัยส่วนบุคคลนักเรียนชั้นประถมศึกษา โรงเรียนบ้านกงพาน อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	รายละเอียด กิจกรรม	สถานที่ ดำเนินการ	อุปกรณ์ ดำเนินงาน	ระยะเวลา ดำเนินการ	งบประมาณ	แหล่งงบประมาณ	วิธีการ ประเมินผล	ผู้รับผิดชอบ
กิจกรรมที่ 1	เพื่อให้	- เชิญเจ้าหน้าที่	โรงเรียน	- กรรไกร	31 มกราคม	-	-	- สังเกต	- ครูอนามัย
การเผยแพร่	นักเรียน	สาธารณสุข	บ้านกงพาน	- กระดาษ	2548			พฤติกรรม	โรงเรียน
ความรู้ เรื่อง	มีความรู้	เป็นวิทยากร		- ปากกา	เป็นต้นไป			การดูแล	- นักเรียน
ร่างกาย	ความเข้าใจ	ให้ความรู้		- สีเมจิก				รักษา	
สะอาด	และตระหนัก	- แกนนำ		- กาว				ความสะอาด	
ปลอดภัยจาก	ในความ	นักเรียน		- กระดาษ/				ร่างกายของ	
เชื้อโรค	สำคัญของ	นำเสนอ		บอร์ด				นักเรียน	
	การดูแล	บทความ						- ตรวจผลงาน	
	ร่างกายของ	หน้าเสาธง						นักเรียน	
	ตนเองให้	ตอนเช้าทุกวัน							
	สะอาด	- นักเรียน							
	ปลอดภัยจาก	แบ่งกลุ่มจัด							
	เชื้อโรค	บอร์ดเผยแพร่							
		ความรู้							
		ทุกสัปดาห์							

ตาราง 1 (ต่อ)

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	รายละเอียด กิจกรรม	สถานที่ ดำเนินการ	อุปกรณ์ ดำเนินงาน	ระยะเวลา ดำเนินการ	งบประมาณ	แหล่งงบ	วิธีการ ประเมินผล	ผู้รับผิดชอบ
กิจกรรมที่ 2	- เพื่อให้ เด็กยุคใหม่ ใส่ใจสุขภาพ ปากและฟัน	- ตรวจสอบ ปากและฟัน - การแปรงฟัน หลังอาหาร กลางวัน - งดขายทอฟฟี่/ ลูกอม ขนมขบเคี้ยว น้ำอัดลม ในโรงเรียน - จัดประกวด หนูน้อย ฟันสวย	โรงเรียน บ้านกงพาน	- แปรงสีฟัน - ยาสีฟัน - แก้วน้ำ	31 มกราคม 2548 เป็นต้นไป	800 บาท	จากเงิน อุดหนุนทั่วไป ของโรงเรียน	- สังเกต การปฏิบัติ งานของครู และแกนนำ นักเรียน, ผู้ที่เกี่ยวข้อง - ตรวจสอบภาวะ ในช่องปาก - ตรวจนับ จำนวน นักเรียนที่ส่ง รักษา - การมี ส่วนร่วมของ นักเรียนใน การทำ กิจกรรม	- คณะครู - แกนนำ นักเรียน ฝ่ายส่งเสริม อนามัย

ตาราง 1 (ต่อ)

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	รายละเอียด กิจกรรม	สถานที่ ดำเนินการ	อุปกรณ์ ดำเนินงาน	ระยะเวลา ดำเนินการ	งบประมาณ	แหล่งงบ	วิธีการ ประเมินผล	ผู้รับผิดชอบ
กิจกรรมที่ 3 การจัด สิ่งแวดล้อม ในโรงเรียน ให้เอื้อต่อ สุขอนามัย	- เพื่อให้ บริเวณ โรงเรียน สะอาด ถูกสุข ลักษณะ - เพื่อให้ นักเรียนและ บุคลากร ในโรงเรียน มีสุขภาพกาย และใจที่ดี - เพื่อปลูกฝัง ให้นักเรียน มีนิสัย รักความ สะอาด	- จัดให้มีสบู่ ไว้ล้างมือ ในห้องน้ำและ โรงอาหาร - จัดที่สำหรับ นักเรียน แปรงฟัน - จัดเวรนักเรียน ทำความสะอาด สะอาด ห้องน้ำ/ ห้องส้วม, โรงอาหาร - อนุรักษ์รักษา ความสะอาด	โรงเรียน บ้านกงพาน	- สบู่ - ไม้กวาด - ถังน้ำ - อุปกรณ์ ทำความสะอาด สะอาด ห้องน้ำ	31 มกราคม 2548 เป็นต้นไป	1,000 บาท	จากเงิน อุดหนุนทั่วไป ของโรงเรียน	- สังเกต พฤติกรรม ของนักเรียน - สังเกต การปฏิบัติ งานของ นักเรียน - สังเกต ความสะอาด เรียบร้อยของ บริเวณ โรงเรียน	- คณะครู - นักเรียน

หลังจากที่ทุกกลุ่มจัดทำแผนและนำเสนอสรุปแผนการดำเนินงานแล้ว มีการนำเสนอหรืออภิปรายเพิ่มเติมจากที่ประชุมใหญ่อีกครั้ง ได้ข้อสรุปว่าจะเน้นการทำงานที่ทุกคนทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ไม่ปล่อยให้ป็นหน้าที่รับผิดชอบของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง และเน้นความเป็นไปได้ของแผนเพื่อให้เกิดการพัฒนาสุขภาพอนามัยที่ดีของนักเรียน และสามารถเป็นแบบอย่างให้แก่ชุมชน หรือโรงเรียนอื่น ๆ ต่อไป

รายละเอียดการกำหนดกิจกรรมและแนวทางการดำเนินงานพัฒนาอนามัยส่วนบุคคลของนักเรียนชั้นประถมศึกษา

ในขั้นตอนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการให้เกิดกิจกรรมรายละเอียดปลีกย่อย เพื่อกำหนดรายละเอียด กำหนดวิธีและกิจกรรมที่ชัดเจนยิ่งขึ้น แล้วทางผู้วิจัยได้แจกกระดาษเปล่าให้ทุกกลุ่ม โดยให้สมาชิกอภิปรายแล้วเขียนกิจกรรมย่อยที่ต้องการให้เกิดเพื่อแก้ปัญหาที่พบ จากนั้นให้ตัวแทนกลุ่มนำเสนอต่อที่ประชุมพร้อมแสดงข้อคิดเห็นว่าทำไมทางกลุ่มจึงเสนอกิจกรรมนั้น ๆ โดยมีข้อกำหนดว่ากิจกรรมนั้นต้องเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นได้จริงและสามารถปฏิบัติได้จริง จากนั้นให้ทุกคนหาข้อสรุปร่วมกันอีกครั้งเมื่อมีการตกลงในภาพที่ทุกคนต้องการแล้ว ได้มีการพูดคุยและการกำหนดกิจกรรมขั้นตอนแนวทางในการปฏิบัติ โดยลำดับขั้นตอนในการกำหนดกิจกรรมย่อยเพื่อให้กิจกรรมเกิดความชัดเจนดังนี้

1. การเผยแพร่ความรู้เรื่องร่างกายสะอาดปลอดภัยจากเชื้อโรค มีรายละเอียดกิจกรรมดังต่อไปนี้

- เชิญเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นวิทยากรในการให้ความรู้
- แขนงนำนักเรียนฝ่ายส่งเสริมอนามัย นำเสนอบทความเกี่ยวกับอันตรายของเชื้อโรคเมื่อเข้าสู่ร่างกาย และวิธีการดูแลตนเองให้สะอาดปลอดภัยจากเชื้อโรค หน้าเสาธงในตอนเช้าทุกวัน

- นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 แบ่งกลุ่มตามชั้นของตนเองชั้นละ 4 กลุ่ม รับผิดชอบจัดบอร์ดประจำสัปดาห์เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพอนามัยส่วนบุคคล

2. เด็กยุคใหม่ใส่ใจสุขภาพปากและฟัน มีรายละเอียดกิจกรรมดังต่อไปนี้

- ตรวจสุขภาพปากและฟันนักเรียนทุก ๆ สัปดาห์โดยครูประจำชั้นทุกชั้น
- การแปรงฟันหลังอาหารกลางวันทุกวัน ให้นักเรียนทุกระดับชั้นแปรงฟันหลังรับประทานอาหารกลางวัน โดยแกนนำนักเรียนเป็นผู้ดูแลและจดบันทึกรายชื่อนักเรียนที่ปฏิบัติและไม่ปฏิบัติ

โรงเรียน - รมรงค์ไม่ให้มีทอฟฟี่หรือลูกอม ขนมขบเคี้ยว และน้ำอัดลมมาขายในบริเวณ

- จัดประกวดหนูน้อยพินสอย

3. การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อสุขอนามัย

- จัดให้มีสบู่ไว้ล้างมือในห้องน้ำ/ห้องส้วม และที่สำหรับล้างมือในโรงอาหาร

- จัดบริเวณไว้สำหรับให้นักเรียนแปร่งพิน

- จัดเวรนักเรียนแต่ละชั้นให้ทำความสะอาดห้องน้ำ ห้องส้วม และโรงอาหาร

- รมรงค์ให้ช่วยกันรักษาความสะอาดบริเวณโรงเรียน

จากการที่ทุกกลุ่มร่วมกันวิเคราะห์ ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานโรงเรียน ส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งส่งผลต่อปัญหาสุขภาพอนามัยส่วนบุคคลของนักเรียน การร่วมกันหาสาเหตุของปัญหา การสร้างภาพฝันร่วมกันและการกำหนดกิจกรรม รายละเอียดของกิจกรรมอย่างละเอียด พบว่า ทุกคนที่เข้าร่วมประชุมในครั้งนี้มีความกระตือรือร้นในการเสนอความคิดเห็น เสนอแนะกิจกรรมการดำเนินงานต่าง ๆ เป็นอย่างดี ถึงแม้ว่าในช่วงแรกนักเรียนไม่ค่อยกล้าแสดงความคิดเห็น ทางคณะครูได้คอยกระตุ้นให้นักเรียนมีความกล้าที่จะนำเสนอและกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ คณะครูให้ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมที่เคยดำเนินงานที่ผ่านมาและความเป็นไปได้ของแต่ละกิจกรรมที่ร่วมกันวางแผนไว้ว่าสามารถดำเนินงานได้มากน้อยเพียงใด และผู้บริหารโรงเรียนก็ให้ข้อมูลด้านงบประมาณของโรงเรียนในส่วนที่น่าจะนำมาร่วมทำกิจกรรมได้ ทางฝ่ายชุมชนก็ให้ความสนใจและให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่

ขั้นที่ 4 ขั้นปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนด (มรรค)

เมื่อทุกกลุ่มร่วมกันวางแผนกำหนดแนวทางปฏิบัติแล้ว จึงได้ดำเนินงานตามแนวทางปฏิบัติที่กำหนดไว้ดังนี้

สัปดาห์ที่ 1

- จัดประชุมชี้แจงครูและนักเรียนเพื่อให้ทราบรายละเอียดของการดำเนินงาน

- จัดตั้งผู้รับผิดชอบในแต่ละกิจกรรม

- ขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข สถานีอนามัยตำบลพันดอน อำเภอภูพานปี

จังหวัดอุดรธานี เพื่อขอรับการสนับสนุนบุคลากรและวัสดุต่าง ๆ

- สำรวจและจัดหาอุปกรณ์ในการแปร่งพินให้เด็กนักเรียนมีครบทุกคน

- จัดหาสบู่ไว้ล้างมือในห้องน้ำ/ห้องส้วมและโรงอาหาร และวัสดุอุปกรณ์ทำความสะอาดห้องน้ำ

- จัดหาวัสดุ/อุปกรณ์ในการจัดบอร์ดให้นักเรียน เช่น กรรไกร กระดาษ สีเมจิก กาวลาเท็กซ์ เป็นต้น

- ทำหนังสือขอความร่วมมือจากผู้ปกครองนักเรียน ในเรื่องการดูแลสุขภาพอนามัยส่วนบุคคล อาทิ การดูแลสุขภาพช่องปากและฟันของนักเรียนในตอนเช้าและก่อนนอน การอาบน้ำชำระร่างกายให้สะอาดทั้งตอนเช้าและตอนเย็น การล้างมือก่อนรับประทานอาหารและหลังจากเข้าห้องน้ำทุกครั้ง การดูแลสุขภาพเส้นผมและหนังศีรษะและอื่น ๆ เป็นต้น

สัปดาห์ที่ 2 เป็นต้นไป

- ดำเนินกิจกรรมตามที่ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมวางแผนกำหนดไว้ โดยในระหว่างดำเนินงานนี้ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบทดสอบวัดความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติตนด้านอนามัยส่วนบุคคลกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2548 เพื่อสังเกตพัฒนาการด้านดังกล่าว นอกจากนี้ผู้วิจัยใช้วิธีสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมและสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายถึงการดำเนินกิจกรรม

- เมื่อถึงสัปดาห์ที่ 7 ของการดำเนินกิจกรรม ซึ่งเป็นสัปดาห์สุดท้ายที่มีกระบวนการเรียนการสอนของทางโรงเรียนก่อนที่จะมีการสอบปลายภาค ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลเป็นครั้งสุดท้ายโดยนำแบบทดสอบวัดความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติตนด้านอนามัยส่วนบุคคลกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 มาใช้กับนักเรียนกลุ่มดังกล่าวอีกครั้ง เมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2548 เพื่อนำผลการวัดครั้งนี้มาเปรียบเทียบกับผลการวัดครั้งก่อนเข้าร่วมกระบวนการวิจัย (วันที่ 20 มกราคม 2548) และครั้งที่ระหว่างดำเนินการวิจัย (วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2548) จากนั้นรายงานสรุปผลการดำเนินงานให้ทางโรงเรียนทราบ

ส่วนที่ 2 ผลการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอนามัยส่วนบุคคลของนักเรียนชั้นประถมศึกษา

ตาราง 2 เปรียบเทียบคะแนนรวม ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า t ของความรู้ในเรื่องอนามัยส่วนบุคคล ก่อนดำเนินงาน (20 มกราคม 2548) และ ระหว่างดำเนินงานพัฒนาอนามัยส่วนบุคคลของนักเรียน (สัปดาห์ที่ 4) (n = 95)

ความรู้	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม	$\bar{X}$	S.D.	t
ก่อนการดำเนินงาน	15	875	9.21	3.16	2.396*
ระหว่างการดำเนินงาน	15	867	10.18	2.19	

*P = 0.05

ตาราง 2 พบว่า ความรู้ในเรื่องอนามัยส่วนบุคคลก่อนการดำเนินงานพัฒนาอนามัยส่วนบุคคลของนักเรียนชั้นประถมศึกษา นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 9.21 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.16 ระหว่างการดำเนินงานพัฒนาอนามัยส่วนบุคคลของนักเรียนชั้นประถมศึกษา นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 10.18 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.19 เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนก่อนการดำเนินงานและระหว่างการดำเนินงานพัฒนาอนามัยส่วนบุคคลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาพบว่า ระหว่างการดำเนินงาน นักเรียนมีคะแนนด้านความรู้ในเรื่องอนามัยส่วนบุคคลสูงกว่าก่อนการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตาราง 3 เปรียบเทียบคะแนนรวม ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า t ความรู้ในเรื่องอนามัยส่วนบุคคล ก่อนดำเนินงาน (20 มกราคม 2548) และหลัง ดำเนินงานพัฒนาอนามัยส่วนบุคคลของนักเรียน (สัปดาห์ที่ 8) (n = 95)

ความรู้	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม	$\bar{X}$	S.D.	t
ก่อนการดำเนินงาน	15	875	9.21	3.16	6.836*
ระหว่างการดำเนินงาน	15	1126	11.85	1.76	

*P = 0.05

ตาราง 3 พบว่า ความรู้ในเรื่องอนามัยส่วนบุคคลก่อนการดำเนินงานพัฒนาอนามัยส่วนบุคคลของนักเรียนชั้นประถมศึกษา นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 9.21 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.16 หลังการดำเนินงานพัฒนาอนามัยส่วนบุคคลของนักเรียนชั้นประถมศึกษา นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 11.85 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.76 เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนน ก่อนการดำเนินงานและหลังการดำเนินงานพัฒนาอนามัยส่วนบุคคลของนักเรียนชั้นประถมศึกษา พบว่า หลังการดำเนินงานนักเรียนมีคะแนนด้านความรู้ในเรื่องอนามัยส่วนบุคคลสูงกว่าก่อนการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตาราง 4 เปรียบเทียบคะแนนรวม ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า t ของความรู้ในเรื่องอนามัยส่วนบุคคลระหว่างดำเนินงาน (สัปดาห์ที่ 4) และหลังดำเนินงานพัฒนาอนามัยส่วนบุคคลของนักเรียน (สัปดาห์ที่ 8) (n = 95)

ความรู้	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม	$\bar{X}$	S.D.	t
ก่อนการดำเนินงาน	15	967	10.18	2.19	6.283*
ระหว่างการดำเนินงาน	15	1126	11.85	1.76	

*P = 0.05

ตาราง 4 พบว่า ความรู้ในเรื่องอนามัยส่วนบุคคลระหว่างการดำเนินงานพัฒนาอนามัยส่วนบุคคลของนักเรียนชั้นประถมศึกษา นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 10.18 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.19 หลังการดำเนินงานพัฒนาอนามัยส่วนบุคคลของนักเรียนชั้นประถมศึกษา นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 11.85 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.76 เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนระหว่างการดำเนินงาน และหลังการดำเนินงานพัฒนาอนามัยส่วนบุคคลของนักเรียนชั้นประถมศึกษา พบว่า หลังการดำเนินงาน นักเรียนมีคะแนนด้านความรู้ในเรื่องอนามัยส่วนบุคคลสูงกว่าระหว่างการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตาราง 5 เปรียบเทียบคะแนนรวม ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า t ของเจตคติในเรื่องอนามัยส่วนบุคคลก่อนดำเนินงาน (20 มกราคม 2548) และ ระหว่างดำเนินงานพัฒนาอนามัยส่วนบุคคลของนักเรียน (สัปดาห์ที่ 4) (n = 95)

เจตคติ	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม	$\bar{X}$	S.D.	t
ก่อนการดำเนินงาน	45	3488	35.25	3.85	5.740*
ระหว่างการดำเนินงาน	45	3616	38.06	3.09	

*P = 0.05

ตาราง 5 พบว่า เจตคติในเรื่องอนามัยส่วนบุคคลก่อนการดำเนินงานพัฒนาอนามัยส่วนบุคคลของนักเรียนชั้นประถมศึกษา นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 35.25 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.85 ระหว่างการดำเนินงานพัฒนาอนามัยส่วนบุคคลของนักเรียนชั้นประถมศึกษา นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 38.06 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.09 เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนก่อนการดำเนินงานและระหว่างการดำเนินงานพัฒนาอนามัยส่วนบุคคลของนักเรียนชั้นประถมศึกษา พบว่า ระหว่างการดำเนินงานนักเรียนมีคะแนนด้านเจตคติในเรื่องอนามัยส่วนบุคคลสูงกว่าก่อนการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตาราง 6 เปรียบเทียบคะแนนรวม ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า t ของเจตคติในเรื่องอนามัยส่วนบุคคลก่อนดำเนินงาน (20 มกราคม 2548) และ หลังดำเนินงานพัฒนาอนามัยส่วนบุคคลของนักเรียน (สัปดาห์ที่ 8) (n = 95)

เจตคติ	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม	$\bar{X}$	S.D.	t
ก่อนการดำเนินงาน	15	3488	35.25	3.85	7.665*
ระหว่างการดำเนินงาน	45	3713	39.08	3.16	

*P = 0.05

ตาราง 6 พบว่า เจตคติในเรื่องอนามัยส่วนบุคคลก่อนการดำเนินงานพัฒนาอนามัยส่วนบุคคลของนักเรียนชั้นประถมศึกษา นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 35.25 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.85 หลังการดำเนินงานพัฒนาอนามัยส่วนบุคคลของนักเรียนชั้นประถมศึกษา นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 39.08 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.16 เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนก่อนการดำเนินงานและหลังการดำเนินงานพัฒนาอนามัยส่วนบุคคลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาพบว่า หลังการดำเนินงานนักเรียนมีคะแนนด้านเจตคติในเรื่องอนามัยส่วนบุคคลสูงกว่าก่อนการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตาราง 7 เปรียบเทียบคะแนนรวม ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า t ของเจตคติในเรื่องอนามัยส่วนบุคคลระหว่างดำเนินงาน (สัปดาห์ที่ 4) และ หลังดำเนินงานพัฒนาอนามัยส่วนบุคคลของนักเรียน (สัปดาห์ที่ 8) (n = 95)

ความรู้	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม	$\bar{X}$	S.D.	t
ก่อนการดำเนินงาน	45	3616	38.06	3.09	2.680*
ระหว่างการดำเนินงาน	45	3713	39.09	3.16	

*P = 0.05

ตาราง 7 พบว่า เจตคติในเรื่องอนามัยส่วนบุคคลระหว่างการดำเนินงานพัฒนาอนามัยส่วนบุคคลของนักเรียนชั้นประถมศึกษา นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 38.06 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.09 หลังการดำเนินงานพัฒนาอนามัยส่วนบุคคลของนักเรียนชั้นประถมศึกษา นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 39.08 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.16 เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนระหว่างการดำเนินงานและหลังการดำเนินงานพัฒนาอนามัยส่วนบุคคลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาพบว่า หลังการดำเนินงานนักเรียนมีคะแนนด้านเจตคติในเรื่องอนามัยส่วนบุคคลสูงกว่าระหว่างการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตาราง 8 เปรียบเทียบคะแนนรวม ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า t ของการปฏิบัติตนในเรื่องอนามัยส่วนบุคคลก่อนดำเนินงาน (20มกราคม 2548) และระหว่างดำเนินงานพัฒนาอนามัยส่วนบุคคลของนักเรียน (สัปดาห์ที่4) (n = 95)

การปฏิบัติตน	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม	$\bar{X}$	S.D.	t
ก่อนการดำเนินงาน	45	3310	34.84	4.25	2.059*
ระหว่างการดำเนินงาน	45	3413	35.93	3.44	

*P = 0.05

ตาราง 8 พบว่า การปฏิบัติตนในเรื่องอนามัยส่วนบุคคลก่อนการดำเนินงานพัฒนาอนามัยส่วนบุคคลของนักเรียนชั้นประถมศึกษา นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 34.84 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.25 ระหว่างการดำเนินงานพัฒนาอนามัยส่วนบุคคลของนักเรียนชั้นประถมศึกษา นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 35.93 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.44 เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนก่อนการดำเนินงานและระหว่างการดำเนินงานพัฒนาอนามัยส่วนบุคคลของนักเรียนชั้นประถมศึกษา พบว่า ระหว่างการดำเนินงาน นักเรียนมีคะแนนด้านการปฏิบัติตนในเรื่องอนามัยส่วนบุคคลสูงกว่าก่อนการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตาราง 9 เปรียบเทียบคะแนนรวม ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบค่า t ของการปฏิบัติตนในเรื่องอนามัยส่วนบุคคลก่อนดำเนินงาน (20 มกราคม 2548) และหลังดำเนินงานพัฒนาอนามัยส่วนบุคคลของนักเรียน (สัปดาห์ที่ 8) (n = 95)

การปฏิบัติตน	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม	$\bar{X}$	S.D.	t
ก่อนการดำเนินงาน	45	3310	34.84	4.25	4.783*
ระหว่างการดำเนินงาน	45	3585	37.74	3.52	

*P = 0.05

ตาราง 9 พบว่า การปฏิบัติตนในเรื่องอนามัยส่วนบุคคลก่อนการดำเนินงานพัฒนาอนามัยส่วนบุคคลของนักเรียนชั้นประถมศึกษา นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 34.84 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.25 หลังการดำเนินงานพัฒนาอนามัยส่วนบุคคลของนักเรียนชั้นประถมศึกษา นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 37.74 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.52 เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนก่อนการดำเนินงานและหลังการดำเนินงานพัฒนาอนามัยส่วนบุคคลของนักเรียนชั้นประถมศึกษา พบว่า หลังการดำเนินงานนักเรียนมีคะแนนด้านการปฏิบัติตนในเรื่องอนามัยส่วนบุคคลสูงกว่าก่อนการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตาราง 10 เปรียบเทียบคะแนนรวม ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า t ของการปฏิบัติตนในเรื่องอนามัยส่วนบุคคลระหว่างดำเนินงาน (สัปดาห์ที่ 4) และหลังดำเนินงานพัฒนาอนามัยส่วนบุคคลของนักเรียน (สัปดาห์ที่ 8) (n = 95)

การปฏิบัติตน	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม	$\bar{X}$	S.D.	t
ก่อนการดำเนินงาน	45	3310	35.93	3.44	3.632*
ระหว่างการดำเนินงาน	45	3585	37.74	3.52	

*P = 0.05

ตาราง 10 พบว่า การปฏิบัติตนในเรื่องอนามัยส่วนบุคคลระหว่างการดำเนินงานพัฒนาอนามัยส่วนบุคคลของนักเรียนชั้นประถมศึกษา นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 35.93 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.44 หลังการดำเนินงานพัฒนาอนามัยส่วนบุคคลของนักเรียนชั้นประถมศึกษา นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 37.74 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.52 เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนระหว่างการดำเนินงานและหลังการดำเนินงานพัฒนาอนามัยส่วนบุคคลของนักเรียนชั้นประถมศึกษา พบว่า หลังการดำเนินงานนักเรียนมีคะแนนด้านการปฏิบัติตนในเรื่องอนามัยส่วนบุคคลสูงกว่าระหว่างการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ระหว่างดำเนินกิจกรรมผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลโดยใช้วิธีสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมและ สัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายถึงการดำเนินกิจกรรม พบว่า นักเรียน ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ค่อนข้างดี มีความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรม ทุกกิจกรรม อาทิเช่น กิจกรรมการเผยแพร่ความรู้เรื่องร่างกายสะอาดปลอดภัยจากเชื้อโรค นักเรียน ได้ร่วมกันหาข่าวหรือข้อความต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับดูแลสุขภาพอนามัยส่วนบุคคลนำมาจัดบอร์ด เพื่อเผยแพร่ความรู้และแลกเปลี่ยนข้อมูลกันของแต่ละกลุ่ม และให้แก่นำนักเรียนนำเสนอ บทความที่เกี่ยวกับอันตรายของเชื้อโรคเมื่อเข้าสู่ร่างกายและวิธีการดูแลตนเองให้สะอาดปลอดภัย จากเชื้อโรค ซึ่งหลายฝ่ายให้ความเห็นว่าเป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้รู้จักค้นคว้าหาข้อมูล ด้วยตนเองและฝึกให้นักเรียนกล้าแสดงออก ดังที่ อาจารย์จรัลพร หัตถปะนิตย์ ครูผู้รับผิดชอบ งานอนามัยโรงเรียน กล่าวอย่างเป็นกันเองว่า “กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่ดี เพราะนอกจากจะ ให้ ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพอนามัยแล้วยังส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกความเป็นผู้นำ รู้จักเรียนรู้ ด้วยตนเอง และกล้าแสดงออก กล้าที่จะแสดงความสามารถของตนเอง เพราะโดยพื้นฐานแล้ว นักเรียนส่วนใหญ่เป็นเด็กขี้อายไม่กล้าแสดงออก เมื่อเห็นรุ่นพี่นำเสนอบทความดี ๆ หน้าเสาชง ก็ให้ความสนใจเป็นพิเศษ ถือว่าเป็นผลพลอยได้จากการทำกิจกรรม” และจากการพูดคุยกับ เด็กหญิงรัชฎา พิมพ์ดา แกนนำนักเรียนฝ่ายส่งเสริมอนามัยให้ความคิดเห็นด้วยใบหน้าที่ยิ้มแย้มว่า “หนูชอบกิจกรรมนำเสนอบทความหน้าเสาชง และการจัดบอร์ดเผยแพร่ความรู้ ทำให้หนูและ เพื่อน ๆ ได้หาข้อความอื่น ๆ ที่น่าสนใจ ในหนังสือเรียนมีอยู่แล้วแต่ถ้าหาข้อความเพิ่มเติมข้างนอก ทำให้มีความรู้เพิ่มขึ้นด้วย” จากการสังเกตอย่างไม่เป็นทางการในการทำกิจกรรมนี้พบว่า มีนักเรียน รุ่นน้องเข้ามาดูบอร์ดที่กลุ่มนักเรียนจัดไว้อย่างตั้งใจและให้ความสนใจเป็นพิเศษ ฝ่ายชุมชนเอง ก็ให้ความคิดเห็นว่านักเรียนรู้จักดูแลสุขภาพอนามัยของตนเองดีขึ้น สังเกตได้จากเมื่ออยู่ที่บ้านจะล้างมือ ทุกครั้งก่อนรับประทานอาหาร และรู้จักแปรงฟันทั้งตอนเช้าและก่อนเข้านอนโดยผู้ปกครอง ไม่ต้องว่ากล่าวตักเตือน ดังที่ นางทองใบ ถิ่นหา ตัวแทนผู้ปกครอง กล่าวว่า “ตั้งแต่ทางโรงเรียน จัดกิจกรรมพัฒนาอนามัยส่วนบุคคลขึ้น รู้สึกว่าหลานชายมีพฤติกรรมดีขึ้น รู้จักล้างมือก่อนกินข้าว กินเสร็จก็ล้างอีก รู้จักแปรงฟันก่อนเข้านอน ซึ่งเมื่อก่อนจะแปรงแต่เฉพาะตื่นนอนตอนเช้า และ สอนน้องแปรงฟันให้ถูกวิธี พาน้องทำตามด้วย” ผู้อำนวยการสถานศึกษา นายกฤษฎา เขาวนิตย์ ได้กล่าวแสดงความคิดเห็นอย่างเป็นกันเองว่า “ทางโรงเรียนมีนโยบายที่จะจัดกิจกรรมส่งเสริม สุขภาพให้แก่นักเรียนในทุกด้านอยู่แล้ว แต่ในทางปฏิบัติจริงค่อนข้างจะทำยากเพราะยังขาด การร่วมมือร่วมใจกันจากหลายฝ่าย ทั้งฝ่ายชุมชนเองหรือทางคณะครูเองก็ตาม การร่วมกันทำกิจกรรม พัฒนาอนามัยส่วนบุคคลของนักเรียนในครั้งนี้ ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของกิจกรรมร่วมกัน ก่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาในด้านอื่น ๆ ด้วย”